

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Kr. 150. — ZA INOZEMSTVO Kr. 240
OGLASNI PO CIJENIKU.

POJEDINI BROJ Kr. 4.

Br. 10.

Šibenik, 11. ožujka 1922.

God. II.

Riječki puč.

Ekspediciju, koju je D'Annunzio u septembru 1919. izvršio sa svojim arditima, obnovili su ovih dana fašisti novim udarom na nesretnu Rijeku. Uz pasivnost talijanske vojske, koja tobože čuva red u gradu, prisilili su predsjednika vlade Zanellu, da predađe vlast u ruke „narodne obrane“, a on je morao, da uteče smrti, ostaviti odmah Rijeku.

Sva naša javnost stoji pod teškim dojmom razbojničkih događaja na Rijeci, koji se odigravaju uvijek u proračunatom času, samo da otegnu ometu i spriječe izvršenje rapalskog ugovora.

Ne može biti ovdje govora o kakvom iznenađenju, koje se nije moglo predvidjeti ni zapriječiti. Izjava našega ministra vanjskih posala potvrđuje, da je Italija znala, što se sprema, jer je bila upozorena od naše Vlade.

Italija, da je htjela, mogla je to zapriječiti. Citavo njezino držanje dokazuje, da je bio sporazum između nje i fašista, da je ona glavni krivac događaja na Rijeci i da ona nosi pradi Evropom svu i najtežu odgovornost.

Riječki puč ima svoju pozadinu, a uzrok mu je u izigravanju i prevarama, što je sistem službene politike našeg susjeda.

Neprijateljska politika Della Torrette kapitulirala je, a dolazak na vladu pouzdanika stare lije iz Dronera, koji je rapalskim ugovorom inauguirao politiku prijateljstva i sporazuma sa Jugoslavijom, uznemirio je talijanske nacionaliste. Pregovori za evakuaciju treće zone, koji su se imali nastaviti u Beogradu između delegacija, navješćali su, da Italija misli aplicirati potpuno izvršenje rapalskog ugovora. Fašisti, za kojima stoji vlada, jer ih ona novcem uzdržava, htjeli su sve ovo spriječiti, te stavili vladu Facta-Schanzer pred novu situaciju, a istodobno nanijeti našoj državi novih poniženja i uvreda.

Mi bismo pak pitali: Je li ovomu kriva i naša vlada? Vanjska politika naše Vlade za nas je knjiga zatvorena sa sedam pečata, a niti tko smije da u nju zaviri. Tekom cijelog vremena od Rapalla do danas naša javnost nije mogla doznati, što je učinila vlada gosp. Pašića, da se izvrši potpuno ugovor. Šibenski događaj morao ju je potaknuti, da nastavi energičnu politiku prema Italiji i traži, da ona poštuje ugovore. Gosp. Pašić je onda izjavio, da će se stvar predati Ligi Naroda. A je li se to učinilo?

Je li notificirala Vlada, kako je obećala, rapalski ugovor Društvu Naroda, jer čl. 18. izričito kaže, da se mora svaki međunarodni ugovor uvesti u protokol Društva Naroda, ako hoće da ima međunarodne vrijednosti. Naša vlada nije upotrijebila ni pravo, koje joj dava čl. 5. rapalskog ugovora, da zatraži arbitražu predsjednika švicarske konfederacije u pitanju šušacke

luke. Zar je cijela akcija naše Vlade sastojala u onom protestu, što je poslala konferenciji ambasadora glede događaja u Šibeniku?

Da je onda bilo više energije i većeg mara za naša narodna pitanja, moguće da se ne bi bio sada dogodio ovaj novi riječki puč.

Stvar ne smije hoditi istim smjerom, kamo su svršavali svi udari, koje je Italija na štetu našeg naroda priredila. Jedna protestna nota ne riješava ovo pitanje. Treba energično istupiti i ustrajno.

Neočekivani napadaj.

Ovih je dana izveden sa strane Školskog Odsjeka Pokrajinske Uprave gradan napadaj na našu mjesnu žensku građansku školu. Pod lozinkom, treba štedjeti“ odjedamput se odstranjuje sve honorirane nastavnike ne samo s građanske škole, nego i s tečajeva, koji su joj dodijeljeni. Time se brutalno degradira ova škola, a i donosi ogromna šteta odgoju ženskog pomlatka.

Ako su htjeli ukloniti honorirane osobe, zašto nijesu istodobno mjesto njih poslali druge stručne i ispitane učiteljice? Zašto su ovu promjenu učinili baš sad pri polovici školske godine? Zašto se takva što odredilo poslije toliko godina baš sada, kad je ova naša jedina viša ženska škola počela krasno uspijevati i kad je primila toliku mladež, koja je došla iz Zadra? Zašto su sad uklonili nastavnike iz tečajeva, gdje se više učenica zaklonilo, da mogu na koncu godine položiti ispite na preparandiju u Dubrovniku. Došavši naime iz Zadra, gdje su učile na preparandiju u Arbanasima, radi silnih troškova nijesu mogle da nastave nauke u Dubrovniku. Napokon zašto se mora štedjeti samo ovdje u Šibeniku, a ne n. pr. i u Splitu?

I u Splitu postoji ženska građanska škola sa dvije paralele, koja ima

Pred kraljev dolazak.

Nakon osam vijekova ropstva i umiranja doživjesmo i dan, kada ćemo skoro moći da i u Dalmaciji, kolijevci stare hrvatske države, vidimo nosioca kraljevske vlasti Srba, Hrvata i Slovenaca. Nekad su srpski knezovi dolazili amo, da kod hrvatskih vladalaca nađu zaklon i utočište pred turskom i bugarskom silom, a doskora doći će u ove krajeve kralj ujedinjenih Srba, Hrvata i Slovenaca.

Radujemo se tom povjesnom događaju. Ali nam samo tu radost i vedro raspoloženje teško pomućuje s jedne strane glad, koja je već počela da pobire svoje žrtve, a s druge strane prigušivanje narodne volje, da dođe do izražaja u općinskim izborima. O gladi smo već pisali i pozvali

Jugoslavija je danas važan faktor u srednjoevropskoj politici, jer je sastavni dio Male Antante. Ona sada ima veće snage i riječi pred međunarodnim forumom. Pred Evropom mora uprijeti prstom na Italiju, kao na državu, s kojom ne može da uredi odnosaše nikakvim ugovorom, nikakvom garancijom, jer ona ne zna poštivati ugovore, već stvara incidente, intrigira na najnepravedniji način i ugrožuje mir.

Evropa mora suditi u ovom sporu. Svako drugo sredstvo će biti izlišno i pogriješno, a rapalski ugovor neće biti još izvršen.

svojih osam stručnih sila, te k tomu još posebne sile za ručni rad, francuski, pjevanje, glasovir i stenografiju. K tome ženska mladež u Splitu ima i druge zavode za svoju izobrazbu, kojih u Šibeniku nema, kao n. pr. žensku realnu gimnaziju, veliku realku i gimnaziju, trgovačku akademiju, obrtničku školu i školu za kućanstvo i gospodarstvo. I tamo ne treba štedjeti, a u Šibeniku treba štedjeti!

Kao da to nije dosta, ovih je dana još pokrajinski nadzornik Kriletić izjavio: „Ukinut ćemo Vam i tečajev!“ To, otvoreno kažemo, prevršuje svaku mjeru! Danas, kad se otvaraju nove srednje i građanske škole, kojih ne treba i koje su gdjegdje na štetu drugih obližnjih, neka gospoda na Školskom Odsjeku u Splitu hoće da ukinu tečajeva u Šibeniku, koji su, i ako pod drugim imenom, opstojali još od god. 1875. No gosp. Kriletić imao bi znati, da će se naš grad svim silama boriti, da njegove škole, osobito jedina viša ženska škola, ne dođu na manje, nego će ih brižno čuvati i unapređivati.

Međutim apelujemo na starije vlasti, da odmah stanu na kraj najnovijim makinacijama gospode prosvjetitelja kod Školskog Odsjeka Pokrajinske Uprave u Splitu.

i Vladu i nadležne faktore, da u dvanaesti čas nešto poduzmu i učine. Dosad ne vidimo nikakvog stvarnog popravka.

Ovom prigodom želimo reći svojoj općinskim izborima.

Četvrta je godina po oslobođenju i ujedinjenju, a općine su dalmatinske još uvijek bez narodne uprave i na njima i dalje vršljaju i uništavaju i narodni imutak i napredak gradova i sela razni komesari, postavljeni od pojedinih klika u vladajućoj demokratskoj ili radikalnoj stranci.

Proveli su se općinski izbori u Hrvatskoj i Slavoniji, u Srbiji i Sloveniji. Samo Dalmacija živi i dalje u eri komesarijata.

Ima mnogo šta čudna i nerazu-

mljiva nama, običnim smrtnicima, u vanjskoj i unutrašnjoj politici naše države.

Prije Rapalla izbori nijesu se vršili radi okupacije i neodređenosti granica, a poslije Rapalla radi dezinteresiranja radikalne stranke, koja je Dalmaciju prepustila demokratima. Ovi opet videći, kako ih od dana u dan gotovo svi ostavljaju, ustraju u tome, da barem po komesarima vladaju i gaze zakon te potkopavaju auktoritet i vlasti i države, jer znaju, da su bili i da ih više ne će biti...

Upravo ovom prilikom, kad kralj kani doći u Dalmaciju, Vlada u Beogradu morala bi imati barem toliko političkog razumijevanja i biti svjesna odgovornosti te predložiti Narodnoj Skupštini u Zakonodavnom Odboru već prihvaćeni izborni red za Dalmaciju te odmah nakon prihvata odrediti izbore za općine.

Odlaganjem općinskih izbora Vlada učvršćuje i dalje u narodu uvjerenje, da joj nije do napretka i zadovoljstva narodnih masa, već do podržavanja korupcije, nerada i stavljanja zapreka razvitku Dalmacije.

Ne znamo, kako će vlada opravdavati to, što će kralja pri pohodu u Dalmaciji u pojedinim mjestima pozdravljati i očekati u ime općina, a to znači u ime naroda, silom postavljeni komesari.

Osim vladajućih stranaka, radikalne i demokratske nijedna stranka u Dalmaciji ne će moći da preuzme na se odijum radi Potemkinovih sela.

Slobodan narod po svojim izabranim predstavnicima hoće da slobodno pozdravi kralja, a ne ropski po komesarima i za bunjeta!

Rad poslanika Pučke Stranke.

S kako čudnim nazorima bi htjeli provesti redukciju činovništva! U komisiji za redukciju činovništva Sribjanac Đorđević predložio je, da se broj činovnika ne smanji obzirom na kvalifikaciju ili nekvalifikaciju, nego da treba izbaciti sve one, koji nemaju ljubavi za ovu državu i za koje se znade, da rade u protu-državnom smislu. Đorđević je kazao, da je bolji nekvalificirani činovnik, nego onaj, koji je služio pod prijašnjom Austrijom, jer našoj državi nije sasvim pouzdan, i ako ima najbolju kvalifikaciju. Sve ovakve treba odmah baciti na polje, a na njihovo mjesto treba staviti nekvalifikovana lica, koja imaju ljubavi prema ovoj državi, koji su postavljeni kao drzavotvorni elementi i koji rade za narodno jedinstvo.

Naš nar. poslanik Žebot je najodlučnije ustao i prosvjedovao proti ovome prijedlogu, po kome bi se opet pojavile denuncije u većoj mjeri nego je to bilo za vremena njemačke i austrijske nadvlade. Prečanski činovnici, naročito Hrvati i Slovenci, i ako najbolje kvalifikovani, letjeli bi zbog zloupotreba ovoga prijedloga, tim više, što predla-gać nije iznio, kojim bi se načinom

moglo dokazati, da je jedan činovnik državoljubiv, a drugi državnik. Zna, da bi se po ovom prijedlogu progonili samo hrvatski i slovenski činovnici. Zato najviše protiv njemu prosvjeduje i predlaže, da se u prečanskim krajevima može reducirati samo onaj kvalificirani činovnik i samo onda, ako redoviti sud utvrdi, da je činovnik radio protudržavno. Naš poslanik u svome govoru još je naglasio, kako beogradska centralistička vlada ovom krpacijom od zakonskog nacrt, koji je vrlo površan, pokazuje, da je ne sposobna da vodi tako veliku državu, kao što je naša, i da je potpuno ne sposobna, da daje državi dobrih zakona. Prijedlog je poslanika Đorđevića propao, jer su protiv njemu ustali i drugi članovi komisije, kod kojih je ovaj prijedlog izazvao najveće negodovanje.

Proti premještanju naših ljudi u Makedoniju. 2. ov. mj. u ime naše stranke upravo je nar. poslanik dr. Dulibić upit na ministra financija o premještanju momčadi financijske kontrole iz Dalmacije u Makedoniju i Crnu Goru. On ističe, kako naši ljudi ne bi mogli izdržati ni klime, a ni postupka, kojemu bi bili izloženi. To bi značilo propast mnogim obiteljima, a i kaos u upravi. Poslanik je istaknuo, da Dalmacija trpi veliku štetu od ruskih bjegunaca, koji su na pograničnim stražama, jer našim ljudima otmilju i zadnji zalozag iz ustliju, dok se na granici kriomčari. Poslanik je zatražio, da naši ljudi ostanu u Dalmaciji.

Proti progonu katolika, orlova i njihove štampe. Predsjednik Jugoslavenskog Kluba dr. Korošec 2. o. mj. predao je ministru vojnom i mornarice povjerljivi akt IV. armijske oblasti, kojim se zahtijevaju progoni hrvatskih i slovenskih orlova u vojsci, koji zadnje vrijeme bivaju sve češći. U aktu se pozivaju oficiri, da zaplijene vojnicima sve časopise i novine, koje primaju, a u kojima se piše za orlove, a protiv sokola, dok se preporučuju novine i časopisi sokolskih društava. U aktu se još naređuje, da

se među hrvatskim i slovenskim vojnicima agitira za Sokol, koji služi srpskoj ideji. Ovaj akt ima izrazito hegemonističko-političko obilježje, jer je uperen protiv katolika Hrvata i Slovenaca. Dr. Korošec je zato zatražio, da se katolici Hrvati i Slovenci oslobode od vojne službe, ako se vojnoj upravi ne sviđa njihovo vjersko uvjerenje. Ista je armija izdala povjerljivu naredbu, kako treba postupati sa hrvatskim i slovenskim novinama u vojsci.

Katolicima Jugoslavije!

Čehoslovački Orao, najveća kulturno-odgojna organizacija u čehoslovačkoj republici, pripravlja za ovogodišnje ljeto

veliki orlovski tabor u Brnu, glavnom mjestu Moravske. Orlovski tabor u Brnu god. 1922. ne će biti samo prvi tabor cjelokupnog čehoslovačkog orlovstva iz republike i inozemstva, nego će biti i jedino

II. slavonski orlovski tabor.

Tabor će se razviti u ogromnim dimenzijama. Čehoslovački Orao, koji okuplja oko sebe već 120.000 članova, članica i naraštaja, namjerava postaviti na vježbalište pred mnoštinu od najmanje 80.000 gledalaca, po 5000 članova i članica, po 2000 djece i po 5000 muškog i ženskog naraštaja. Svečanost će trajati u glavnom od 11.—15. augusta 1922., a na nedjelju prije toga bit će utakmice i tabori naraštaja i daštva.

Uz tabor bit će i utakmice, gdje će se osim čehoslovačkih Orlova natjecati braća Orlovi iz Jugoslavije i katolički gimnastičari iz Amerike, Francuske, Belgije, Švicarske i Nizozemske. Uz tabor će se vršiti također veliki zborovi i svečanosti katoličkog naroda Čehoslovačke, a gosti iz inozemstva moći će da vide najvažnije krajeve republike i da upoznaju čehoslovačke prilike.

Čehoslovački Orao bratski i srdačno poziva k tim svečanostima sav vjerni narod Jugoslavije i tvrdo se nada, da će onako, kako je g. 1920. orlovski tabor u Mariboru, i ovogo-

Proti nepravednom oduzimanju raznih koncesija. Naš nar. poslanik dr. Dulibić prikazao je upit na ministru financija i unutrašnjih djela glede oduzimanja raznih koncesija pristašama Pučke Stranke. Naši pristaše bivaju od političkih protivnika denuncirani i oklevetani, a onda državna vlast odmah povjeruje, i onomu oduzima prodaju duhana, onomu drugome gostionu i t. d. U upitu se traži, da se ta oduzimanja podvrgnu reviziji i da se koncesije povrate.

dišnji orlovski tabor u brnu biti silna manifestacija pobratimstva dvaju najbližih si slavonskih naroda, Jugoslavena i Čehoslovaka.

Dodite k nama, pohitajte u velikom broju. Čeka vas orlovsko i slavonsko bratstvo. Do vidova u augustu 1922. na tlu Velike Morave sv. braće Ćirila i Metoda!

Bog živi!

Predsjedništvo čl. Orla.

P. S. Izlet u Brno organizira i sve informacije daje Jugosl. orlovska sveza u Ljubljani (Ljudski dom). Izletnici iz Hrvatske neka se obrate na naslov: „Pripravni odbor za tabor u Brnu“, Kaptol 27, Zagreb.

Posjet 400 katoličkih Čehoslovaka g. 1920. u Mariboru dužni smo vratiti, Naša čast i korist domovine zahtijeva, da potemo dobro pripremljeni i u mnogom broju utvrdivati bratske veze s čehoslovačkim katoličkim narodom. Tko ne može ići sam, neka materijalno ili bar moralno podupre druge kao zastupnike naših organizacija. Bog živi!

Pripravni odbor za izlet u Brno 1922.

Naš konkordat s Vatikanom. Iz Rima javljaju, da je drž. tajnik Svete Stolice, kardinal Gasparri, izjavio, da Vatikan želi da pristupi izradi i zaključenju novoga konkordata za sve zemlje naše Kraljevine. Dosadašnji konkordat, koji je važio samo za Srbiju, Vatikan želi da zamijeni novim, i to samo putem direktnih pregovora sa našom vladom u Beogradu.

Iz katoličkog svijeta.

Ovogodišnji uspjeh dana katoličke akcije u šibenskoj biskupiji. Na dan katoličke akcije (2. veljače), koji se ove godine po prvi put držao u našoj biskupiji, prema dosada stiglih izvješćima sakupljeni su ovi doprinosi za naš Hrv. Kat. Nar. Savez: Šibenik K. 3333-50, Krapanj K. 1440, Drniš K. 1112, Primošten K. 870, Zlo-sela K. 750, Boraja-Lepenica K. 600, Promina K. 500, Tiješno K. 422, Prvič-Luka K. 404, Rogoznica K. 304, Skradin K. 300, Murter K. 240, P. Šepurine K. 223, Knin K. 200, Zaton K. 200, Gradac K. 147, Jezera K. 120, Žirje K. 100 i Kljake K. 60. Iz drugih župa još nam nisu stigli izvješća. Upozoravamo dotične župnike, da nam ih što prije pošalju. Već sa ovim uspjehom prvog dana katoličke akcije u našoj biskupiji, osobito u nekim mjestima, mi smo potpuno zadovoljni. Samo naprijed za katoličku prosvjetu!

Katolička sveučilišta. Na blagdan Bezgriješnog Začeta prošle godine svečano je otvoreno katoličko sveučilište u Milanu, koje za sada obuhvata filozofski i socijalni fakultet. Ovo je prvo katoličko sveučilište u Italiji. U Sjedinjenim Državama Sjeverne Amerike imadu katolici već 16 sveučilišta. U Francuskoj postoje 4 katolička sveučilišta, i to u Parizu, Lillu, Lionu i u Toulousei. Belgija ima svoje katoličko sveučilište u Louvainu. Španjolski katolici uzdržavaju tri sveučilišta: u Madridu, Bilbau i Granadi. Poljaci imadu katoličko sveučilište u Lublinu.

Kardinal Mercier o novome Papi Piju XI. Belgijski kardinal Mercier izrazio se uredniku dnevnika „La Libre Belgique“ o izboru Pape Pija XI. ovako: „Bog je nadahnuo konkclave, da izabere kardinala Ratti-a na stolicu svetoga Petra. Taj je izbor pravi blagoslov Božji. Pio XI. je u pravom smislu riječi potpun čovjek, koji je pozvan da upravlja Crkvom. Njegova je vjera zarka i njegovo znanje duboko. Crkva ima najzabranijeg muža za svoga poglavara. Radujmo se!“

PODLISTAK

PETAR GRGEC:

Noviji katolički pokret među Hrvatima.

(Nastavak.)

Prva su dva godišta „Luči“ bila pisana gotovo pretežno početnički. No već u trećem godištu uspelo je uredniku Marakoviću da okupi oko sebe lijepu plejadu solidnih saradnika. Glavni ton toga stvaranja bio je kritički i beletristički. Ex ungue leonem. Promatrajući nešto jasnije obrise literarnih produkata, koji su izlazili u „Luči“, podavali smo se velikim nadama, pa smo govorili već tada o svojim budućim beletristima i znanstvenim piscima određujući nekim imenima i preveliko značenje. Danas možemo iskreno priznati, da smo bili donekle preuzetni. Velika se većina tih mladih pisaca kasnije izgubila ili odmetnula od nas. Ali, što je glavno, brazde su na njivi bile zarezane, oralo se dalje, i nije se trebalo više bojati, da će Mahničev usjev bit uništen od tuđega drača i korova.

Glavni oslon nalazio je naše daštvo u Mahniču i u njegovoj „Hrvatskoj Straži“. Od g. 1907. počeo se jače javljati i utjecaj dra Janeza Ev. Kreka. Naš demokratizam počeo je dobivati konkretniji sadržaj u socijalnim težnjama i nacrtima. Sveti Jošt postao je doskora pravo hodočasničko

mjesto, gdje je Krek držao svoje socijalno-filozofske tečajeve. Neki su polazili u Louvain i u München — Gladbach, da upoznaju rad belgijskih i njemačkih katolika.

U žestokoj polemici s protivničkim grupama, u teškom oskudijevanju proširivalo je hrvatsko katoličko daštvo, u najužoj zajednici sa Slovincima, program za buduću vjersku, kulturnu, socijalno-ekonomsku i narodnoobrambenu organizaciju naroda.

Već tada istaknuli su se neki pojedinci u pobijanju nepismenosti, u držanju pučkih predavanja, u osnivanju omladinskih društava te u podžavanju i širenju hrvatske svijesti u Medumurju, u Istri i među ugarskim t. zv. Bijelim ili Vođenim Hrvatima (Wasserkroaten).

Predratno raspoloženje.

Doskora je hrvatsko katoličko daštvo imalo veoma brojnu i uzorno uređenu organizaciju. Na svakoj srednjoj školi, gdje je god bilo moguće, imali smo šapirografiran, litografiran ili hektografiran list. U Zagrebu, Beču, Gracu, Pragu, Innsbrucku, Budimpešti i Münchenu imali smo svoja akademski društva ili akademske klubove.

Posebnu misiju namijenili smo bili „Antunoviću“, akademskom društvu u Budimpešti. Htjeli smo naročito da u njemu okupimo Bunjevce, Šokce, Medumurce i Bijele Hrvate i da ih tako spasemo od mađarizacije. Budimpeštanska nas je vlada spriječila, te se

naše osnove nijesu mogle izvesti u potpunom opsegu.

Neki su naši drugovi na čelu s pokojnim drom Roguljom i drom Eckertom stupili u uredništvo izvanstranačkoga dnevnika „Riječkih Novina“, koje su počele izlaziti g. 1912. Čitav naš pokret doduše nije nosio nikada odgovornosti za pisanje toga lista, ali je u njem naročito za vrijeme balkanskoga rata i za Cuvajeva komesarijata u Hrvatskoj bio udaren takav nacionalni i narodnoobrambeni smjer, kojemu smo ostali vjerni sve do danas. Još u vrijeme prošloga rata napadao nas je upravo radi dopisa iz Srbije i Crne Gore jedan, sada već pokojni, zagrebački list kao „rusofile“ i „ultrasrbofile“, koji „pjevamo himne komitadžijama“. A i za vrijeme balkanskoga rata morao je protiv istom listu da ustane na našu obranu sam biskup Mahnič dokazujući, da hrvatski i slovenski katolici ne smiju i ne mogu da se u pravednoj borbi raje za oslobođenje zauzimaju za osmanlijski imperij.

U to vrijeme brojila je vojska samih hrvatskih katoličkih daka preko tri hiljade boraca. Utvrdili smo se kao posebna kulturna grupa, koja je izradila i svoj nacionalni program. Taj se program nije ograničivao samo na Hrvate i Slovence, nego se proširivao na Srbe. „Hrvati i Srbi jedan su narod.“ — „Svoju energiju personificiramo u Mladenu Šubiću, Nikoli

Zrinjskomu, banu Jelačiću i drugim našim muževima. Stoga i stavljamo ime Hrvat u isti red s imenom Srbin i Slovenac zeleći, da se poštuje svojina i jednoga i drugoga i trećega plemena.“ Tako smo pisali u godištu „Luči“ od 1912-13.

Neka mi bude dopušteno, da citiram još neke odlomke iz istoga godišta „Luči“. Gdjejoje ga će našega protivnika iznenaditi riječi, koje se nalaze u referatu o Finžgarovoj dramu „Naša kri“:

„Svakako, južne Slavene čeka jošte velika budućnost. To se u drami tek nagovijesta. Na to se odnose valjda i one riječi: „Pozabite Dunaj in hinavske ministre.“ (str. 48.) A onda? Onda ćemo istom moći da rekne-mo: „Narodi oterasje verige. Da, da, ljudska kri je sila, ki je ne ukrofi ne beda ne vojna.“ (str. 75.) Onda će se istom ostvariti ona ideja, koju autor nije jasno iznio u drami, već nam ju je tek privatnim pismom rastumačio: „Izdaja „Naša kri“ ima glavni motiv: Pokazati značaj našega seljaka in mu povedati, da ideja, katero je Francoz Napoleon o Iliriji vzbudil, ni ubita, le spi, dokler se ne vzbudi in zedinji Jugoslavane.“ Jest, to doba sjeedinjenje mora doći. U nama je sakrita sila, koja će provaliti jednom napolje kao lava iz vulkana. Duh narodnosti oblikuje pojedince i mase, drma narodima i državama, ruši stare položaje i stvara nove“ (Luč, g. VIII, br. 1.)

(Nastavit će se.)

Naši dopisi.

Pag, koncem veljače 1922. Općina i neki privatnici molili su našu Vladu, da se ne zanemaruje ovaj sjeverni gradić naše Dalmacije, koji broji do 5000 stanovnika, kao što je bio zanemaren za vrijeme pokojne Austrije. Tražili su stoga, da im se dade bilo kakvu srednju školu. Vlada je odgovorila, da nema nastavnika. Kad se našlo nastavnika, isto je opet odbila molbu. Kad se nije moglo ništa postići sa službene strane, inicijativom upravitelja župe mješčanina vlč. Jurja Palčića otvorio se ovdje prvi razred privatne realne gimnazije. Sva djeca, njih 27 na broju, ujedno su upisana na realnoj gimnaziji u Krku. I tako, što nam narodna Vlada nije mogla dati, dala nam je dobra volja par mjesnih rodoljuba.

Došla nam je i učiteljica za paške čipke, ali se već dva mjeseca bez posla šeta. Vlasti joj naime u Splitu još ne šalju, što je nužno za tečaj, a nedemokratski općinski komesar još nije našao zgodnu dvoranu za školu.

Stražar s Jadrana.

Sutomišćica, početkom ožujka.

Netom nam je stigla službena vijest o izboru novog Vrhovnog Glavara katoličke Crkve Pija XI., svečano slavljenje zvona sa našeg zvonika javljalo je svima župljanima tu radosnu vijest. Slijedeće nedjelje iza svečane sv. Mise bilo je blagodarenje uz prisustvo učiteljstva i mnoštva vjernika, a na zvonicu je vijala papinska zastava. U novom Vrhovnom Glavaru Crkve mi nalazimo i pozdravljamo osobu, obdarenu moralnom vlašću, koja je kadra da sije u srcima naroda samo mir i bratsku međunarodnu ljubav združujući sve narode u jedinstvu vjere.

Domaće vijesti.

Proslava uspomene na dan ustanka pod Kara-Gjorgjem. 19. ožujka 1922. 11. pešađijski puk „Kara-Gjorgja“ slavit će svoju slavu kao uspomenu na dan ustanka pod Kara-Gjorgjem 1804. godine. Sečenje kolača bit će u 10 sati ujutro, a po podne vojničko veselje sa naročitim programom na Poljani Kralja Petra u Splitu.

Atentator Aliagić obješen. 26 godišnji Bosanac Alija Aliagić, koji je prošlog ljeta ubio u Delnicama ministra Draškovića, od zagrebačkog suda bio je osuđen na smrt na vješalima. Kralj ga nije pomilovao, pa je atentator komunist Aliagić užetom obješen u srijedu, 8. ov. mj., u 6 sati ujutro u dvorištu zagrebačkog sudbenog stola. Kakogod je bio hladnokrvan za vrijeme rasprave, za čitanja smrtnog osude, takav je bio i zadnje noći svog života, a i zadnjih životnih časova pred konopcem. Cio zadnji dan bile su mu na ustima samo riječi: oprost i praštanje. Tijelo Aliagićevo bilo je skinuto u 8 sati s vješala i preneseno u mirogojsku mrtvačnicu, te je u večer bilo sahranjeno na Mirogoju.

Gradske vijesti.

Svečano posvećenje našega biskupa. Vatikanski službeni list „L'Osservatore Romano“ u broju od 27. veljače opisuje svečani obred i brojno učešće rimskih dostojanstvenika prigodom posvećenja našeg sugrađanina O. dra. Jerolima Mileta za našega biskupa. I ako je u Rimu posvećenje biskupa obična stvar, ipak se ovoga puta zamijetilo silno učešće najuglednijih crkvenih i laičkih ličnosti. Najbolji dokaz, koliko je naš novi biskup poznat i štovan u rimskim

krugovima. Prostrana Bazilika sv. XII. Apostola ovom je prigodom bila sjajno rasvijetljena. Konsekrant, kardinal Merry del Val, došao je u baziliku uz veliku pratnju čitavoga svojega dvora. Obredom su ravnali ceremonijari papinskog dvora msgr. Grossi i msgr. Dante, advokat Sv. Rote. Na počasnom mjestu vidjelo se tri nadbiskupa: msgr. Do Rego-Maja, msgr. Tiberghien i msgr. Veneri. Bio je nazočan i msgr. Canali, tajnik Kongregacije ceremonijala. Kongregacija obreda i Liturgična akademija, kojima je naš novi biskup bio savjetnikom i cenzorom, bile su zastupane po svojim mnogobrojnim prelatima i konsultorima. Bio je nazočan dominikanski general o. Theissling, dominikanski prokurator o. Caterini i o. Bačić, profesor u „Collegium Angelicum“ te general Trecoredada o. Rigo. Franjevačkog generala o. Klumperta zastupao je prokurator o. Zucotti, a Benediktinskog opata-primasa zastupao je o. Bastien. Na posebnoj tribini bio je dr. Bakotić, jugoslavenski poslanik kod Sv. Stolice, dr. Dušan Rešetar, tajnik i dr. Niko Moscatello, crkveni savjetnik poslanstva. Prisustvovala je i jugoslavenska kolonija u Rimu, među kojima se vidjelo i o. dra Karla Eterovića i o. dra Lulića te šestoricu hrvatskih i slovenskih klerika iz „Germanikuma“ sa o. Hoffmanom S. I. rektorom te brojna odaslanstva raznih rimskih zavoda, škola, župa i samostana.

Poslije posvete primio je, naš novi biskup od svojih brojnih štovatelja mnoge lijepe i bogate darove; mnogo crkvenih predmeta, knjiga, dva zlatna prstena, lanac sa zlatnim križem, srebrni biskupski štap i t. d. Darovali su grof Capello, poslanik američke republike Nikaragua, dominikanski general o. Theissling, Vatikanska knjižara, rimski odvjetnik Biroccini, general konventualca o. Tavani i mnoge ugledne rimske porodice. U 12 sati bio je objed, kojemu su učestvovali mnogi odlični uzvanici.

Korizmene propovijedi već su počele. U Stolnoj Bazilici sv. Jakova i župskoj varoškoj crkvi ove godine propovijeda vrsni i učeni župnik dolački vlč. don Ante Šare. Propovijed je u Stolnoj Bazilici svakog petka oko 6 sati večer i svake nedjelje oko 11 sati, a u župskoj varoškoj crkvi svakog četvrtka oko 5 sati i pö.

Lična vijest. U utorak ostavio je naš grad okretni, vrijedni i opće ljubljivi varoški pomoćnik Fra Ivan Bronić, poslije pet dugih godina borbe, rada i neumornog zauzimanja za sve dobro i plemenito. Za vrijeme tuđinske okupacije bez ikakvog straha i obzira uvijek se isticao kao vatreni rodoljub i neustrašivi branič naših narodnih svetinja. Mnogo se bavio glazbom, te je bio vrsni učitelj pjevanja. Uspjelo mu je, da skupi oko sebe vrijedni mješoviti pjevački zbor šibenske mladosti. Ako danas imamo dosta dobrih pjevača, osobito među težačkom mladosti, treba u prvom redu zahvaliti baš našem Fra Ivanu, koji zato nije žalio ni truda ni vremena. U svim odlomcima varoške župe, a i kod svega građanstva bio je osobito ljubljen i štovan, te njegov odlazak ne žale samo varoški župljani i njegovi pjevači, nego i brojni njegovi prijatelji i znanci. Našem dobrom prijatelju Fra Ivanu ovom prigodom izrazujemo svoje iskreno priznanje i topli pozdrav u ime svoje i našega grada, a župljanima Miljevaca čestitamo na ovako mladom, poletnom i vrijednom župniku!

† **Duma ud. Zaninović pk. Orge.** 4. o. mj. poslije duge i teške bolesti

preminula je ova naša građanka u 74. godini života. U nedjelju joj je bio priredjen vrlo lijep sprovod, na kojem se najbolje vidjelo, koliko je bila štovana i ljubljena. Bila je uzornajka i uzor-kršćanka. Miloj pokojnici želimo vječni pokoj, a svoj rodbini, osobito sinu Vici, našem dobrom prijatelju, izrazujemo naše iskreno žalovanje.

× **Opravdana tužba.** Mnogi nam se zanimani građani tuže, da im još nije uspostavljena interurbarna telefonska mreža, što im prouzrokuje velike i neugodne zanoveti. Moraju toliko vremena čekati na centrali, pak više puta i poslije duga čekanja ne mogu da dobiju spoj. Mislimo, da bi centrala morala požuriti rad oko uspostave interurbarnog telefona i oko toga uposliti više ljudi.

Popis vlasnika stoke, vozova i pribora. Od općine smo primili na izvršenje slijedeći oglas: „Usljed naredbe Komande Šibeničkog Vojnog Okruga od 23. veljače 1922. br.206, imaju se sastaviti spiskovi vlasnika stoke, vozova i pribora. Ti se spiskovi imaju sastaviti najdalje do 15. travnja ove godine. Upozoruju se vlasnici stoke, vozova i pribora, da se ovo popisivanje provodi, kako je gore spomenuto, po narednji vojničke vlasti i da ti popisi služe isključivo samo vojničkoj vlasti u svrhu očevitnosti, te da s tim popisivanjem nije ni najmanje skopčano nikakvo odizmanje blaga ni vozova niti odmjerenje nikakva nameta. Preporučuje se zanimanim vlasnicima, da s najvećom predusretljivošću budu pri ruci odaslanicima, koji će popis izvršivati, da ne potpadnu pod posljedice kaznenih propisa vojničkih zakona. Tko se ne bi slučajno htio odazvati da dade podatke potrebne za popisivanje, bit će prijavljen i prisilno predveden da opsluži svoju dužnost. Za ovo popisivanje određeno je vrijeme od 9. do konca tek. mj. Tačan dan, kad će popisivanje početi u pojedinom selu, bit će zanimanicima objavljen od glavara.“

Izgubljeni reverzi 7% investicionog zajma. Ministarstvo financija oglasilo je, da svi oni, koji su izgubili revers 7% investicionog zajma, kod suda traže uništaj reversa, a banku obavijeste, da broj izgubljenog reverza ne isplati donosiocu toga reverza, nego s njim dalje po zakonu postupi.

Darovi „Uboškom Domu“. Da počaste uspomenu Ive Karadjole: Kanonik Vinko Karadjole K. 400; Obitelj pk. Ive Karadjole, Spiro Karadjole i Mate Karadjole po K. 200; Jerko Grubišić i Skalić Nikola po K. 120; Stipe Šare, Obitelj p. Ante Montanari, Frane Karadjole, Poljodjelska blagajna i Ivan Vučić pk. Andre po K. 100; Ante Culić, Anka Paut i Luketa Ivan po K. 80; Marko Protega i Učiteljski zbor pučke škole u Docu po K. 60; Mate Belamarić, Obitelj Jose Tambače, Božica ud. Berović, Vladimir Kulić, Ive Bogdan, Obitelj Lušić, Braća Iljadica, Staničić Paško, Mate Živković, Roko Gladrom, Jere Matačić, Ivan Kuzmić, Rikard Delfin, Šime Županović, Jere Bumber p. Šime, dr. Justo Matačić, Stipe Stošić, Matija ud. Brainović i Tome Baranović po K. 40; Ante Bumber, učitelj, Marko Belamarić pk. Tome, Ive Belamarić pk. Tome, kan. Ivan Mirić, don Rudolf Pian, Pave Aras, Justo Dellagiovanna, don Ante Šare i Antun Bontempo po K. 20. Da počasti uspomenu Ivaná Miliča: Rikard Delfin K. 40. Da počaste uspomenu Lovre Botice: Hotel Krka K. 800; Novograđa „Sufid“, ing. AF-

fred Fiordelisi i Društvo „Sufid“ po K. 400; Hotel Kosovo i Mara Rontić po K. 100; Dr. Dragomir Montana K. 80; Ženko Delfin, dr. Justo Matačić, Tome Baranović i Mate Gojanović po K. 40. — Svima darovateljima Uprava harno zahvaljuje.

Darovi „Jugoslavenskoj Matici“: Ercegović J. (Rogoznica) Din. 150; seljani Rogoznice prigodom protestne skupštine, održane 22. I. t. g. Din.200; seljani P. Šepurine prigodom protestne skupštine, održane 22. I. t. g. Din. 250. Da počaste uspomenu Kate ud. Iljadica: Braća Škarica pk. Dume Din. 40, Ive Sunara Franin Din. 30; Jadronja Joso i Cvijeta, Tvrtka Paško Rora, Obitelj Rakamarić, Škarica Josip i Frane Karadjole po Din. 20 te Obitelj pk. Gerge Košana Din. 10. Da počaste uspomenu Mande Carbonetti: Tvrtka A. Šupuk i sin i Tvrtka Paško Rora po Din. 20. Da počasti uspomenu Nedjelke Triva: Domić Josip - Split Din. 1250. Prigodom Strossmayerovog dana sakupljeno na koncertu Din. 1734. Prigodom istog dana: Miran Ivanišević Din. 10. Da počasti uspomenu Nike Medini: Vukić Vladimir Din. 10. Prigodom vjenčanja Košan-Vidović: Vukić Vladimir Din. 10. Prigodom Rapalskog dana: Jug. lovačko društvo Din. 100. Prigodom smrti Ive Karadjole: Tarle Jerolim Josipov Din. 25 i Sunara Ive Franin Din. 20. Da počaste uspomenu pk. Lovre Botice; Jug. lovačko društvo Din. 50 i Josip Jadronja Din. 20. Prigodom zabave i plesa priredjenog 18. II. t. g. u Mandalini: Napredna nac. omladina u Mandalini Din. 21850. Čular Grgo pri prodaji cvijeća Sokolskom društvu od 10% dobitka doprinio Din. 5. Da počasti uspomenu svoje sestre Milice: dr. Frano Volarić Din. 50. Da počaste uspomenu Ranke Margetića: Trgovačko društvo „Promet“ Din. 100, Gamberasi Antun i Belamarić Marko po Din. 25. Da počaste uspomenu pk. Vladimira Desnice: dr. Jerko Machiedo Din. 100 i dr. Justo Matačić Din. 15. Prigodom smrti Josipa Matijevića: učenici VII. razr. realne gimnazije Din. 55. Prigodom zabave i plesa 2. i 5. II. t. g.: Pučko prosvjetno društvo u Murteru Din. 100. — Uprava harno zahvaljuje.

Najsvetija je dužnost svakog katoličkog čovjeka širiti kat. štampu.

Priopćeno.*

Gosp.

Radi Lauriću, brijaču u Šibeniku.

Na zadnjoj sjednici brijačkih poslodavaca ti si kazao, da ja nijesam sposoban niti za šegrtu samo zato, što sam kompaktno sa ostalim drugovima tražio povišicu plaće! Takvo diskvalificiranje moje sposobnosti može da učini samo onaj, koji nema ni pojma o brijačkom poslu. Ja sam radio punih 5 godina i kao naučnik i kao pomoćnik, te sam stekao svjedodžbu svoga usposobljenja, a gdje si je ti, žalosi družu, dobio?

Da ti pak dokažem tvoju lažnu tvrdnju, pozivljem te ovim javno, da sastavimo jednu brijačku komisiju od tri poslodavca i tri radnika, koja će ustanoviti, tko je od nas dvojice sposobniji u brijačkom poslu.

Ako si dobar u poslu, kao što si na jeziku, onda na megdan!

U Šibeniku, 10. ožujka 1922.

Jušić Marko, brijač.

* Za članke pod ovim naslovom uredništvo ne odgovara.

BROGARITJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o.

OPTIKA.

Naočala — Cvikera.
Izrađuje svaku izradbu po ukul. liječaličkom propisu.
Primaju se popravci.

NA PRODAJU
je u SRIMI ispod crkve bliže lohvi
lijepi komad zemlje
pola zasade ne lozom (4300 panja),
pola ledine.
Obratiti se Upravi lista.

Maslinovog drva

treba veće količine
tvornica Penkala, Zagreb.

**PAPIRNICA
GRGO RADIĆ**

(prije A. et G. Rude)
ŠIBENIK (Glavna ulica).

Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica, te šibenskih razglednica.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

Trgovina raznih parfema, mioniriranih sapuna, praška za zube i slično, te raznih igrački za djecu.
Cijene umjerene!

Bogate skladište šivaćih strojeva

SINGER

kao i svih pojedinih dijelova šivaćih strojeva, šivaćih igala i mašinskog ulja.

Prodaja uz gotov novac i obročnu otplatu.
Na svakom je stroju naznačena cijena, koja je ista za cijelu Jugoslaviju.

ANTE FRUA
ŠIBENIK Glavna ulica.

Zastupnik gornje tvrtke za Šibenik i okolice.

Solidno! Ukusno! Jeftino!

Zastupstvo i ekskluzivna prodaja cipela:

Zagrebačke tvornice cipela d.d.

za Šibenik i sjevernu Dalmaciju

Srećko Bogić - Šibenik

Glavna ulica 44.

En gros et en detail.

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica

Maraškina i Likera

PETAR BUZOLIC - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevicu - Pelinkovac - Kruškovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Šljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK

(HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)

Novo moderno uređen i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav. knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. — Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične časopise svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za pisaaće strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Otprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“!

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih

umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjavni: Cianamid

Telefon Br.

Otpremu robe sa stanice Bakar u luku i obratno, te ukrcaj na parobrode preuzima najbrže i najkulantnije

Opravništvo Dalmatie - Bakar

t. j. tt. FOREMPOHER i drug

Vlastita skladišta brašna, tjestenine

i žitarica

POMORSKA AGENCIJA.

Brzjavni: FOREMPOHER, Bakar

Telefon br. 14.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Glavna ulica br. 122

I. kat.

Podružnica Šibenik.

Brzjavni naslov: Gospobanka

Telefon br. 16.

Centrala Ljubljana.

Podružnice: Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled. — Interesna zajednica sa: Sveopćom zanatlijskom bankom d. d. u Zagrebu i njenom podružnicom u Karlovcu, te Gospodarskom bankom d. d. u Novom Sadu.

Glavnica i pričuva skupa sa afilijacijama K. 50.000.000.

Podjeljuje trgovcima kredite, eskomptira mjenice, lombardira vrijednosne papire, kupuje i prodaje valute i devize, prima uloške na tekući račun i na knjižice te obavlja sve bankovne i burzovne transakcije uz najpovoljnije uvjete.